

ISBN: 978-605-7949-39-4

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.

Ketebe Yayınları: 128

Edebiyat

Editör

Cihan Aldık

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Sezai Saraç

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Mart 2019
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212. 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Sertifika No: 40421

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.

No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /

İstanbul Tel: 212 624 21 11

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Kapak görseli: Seddülbahir'de parçalanmış bir Osmanlı bataryasının üzerinde son derece sade; ama bir o kadar da bu savaşın asıl gerçeğini sessizce dile getiren bir söz okunuyor: "Allah Bizimledir."

Kalp Kalesi

Çanakkale Savaşı Hikâyeleri

HAZIRLAYAN

TURGAY ANAR

KETEBE

Turgay Anar

İstanbul'da, Üsküdar'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (2001). Marmara Üniversitesi'nde yüksek lisansını (2004), İstanbul Üniversitesi'nde "Yeni Türk Edebiyatında Edebiyat Mahfilleri" çalışmasıyla doktorasını tamamladı (2011). Doktora sonrası araştırmalarını Amerika'da, *University of Wisconsin-Madison*'da yaptı (2014-2015).

Eserlerinden bazıları: *Mekândan Taşan Edebiyat: Yeni Türk Edebiyatında Edebiyat Mahfilleri* (2012), *Sonsuzluğun Yüzleri: İkinci Yeni Şiirinde Görsel Sanatlar*(2015), *Viyana'dan Londra'ya: Hüseyin Kâzım'ın Viyana, Almanya, Moskova ve Londra Seyahatnâmeleri* (2015), *Büyülü Bir Geçmiş Zamanının İzinde: Bosnalı Ali Şevki Hoca* (2017). Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar ve Metin Eloğlu'nun kitaplarına girmemiş metinlerini derledi. Hellen İstanbul Medeniyet Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

turgay.anar@medeniyet.edu.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
-------------	---

I. BÖLÜM

Savaş ve Edebiyat / Savaş Edebiyatı	15
Türk Hikâyesinde Çanakkale Savaşları	39

II. BÖLÜM

ÇANAKKALE SAVAŞI HİKÂYELERİ

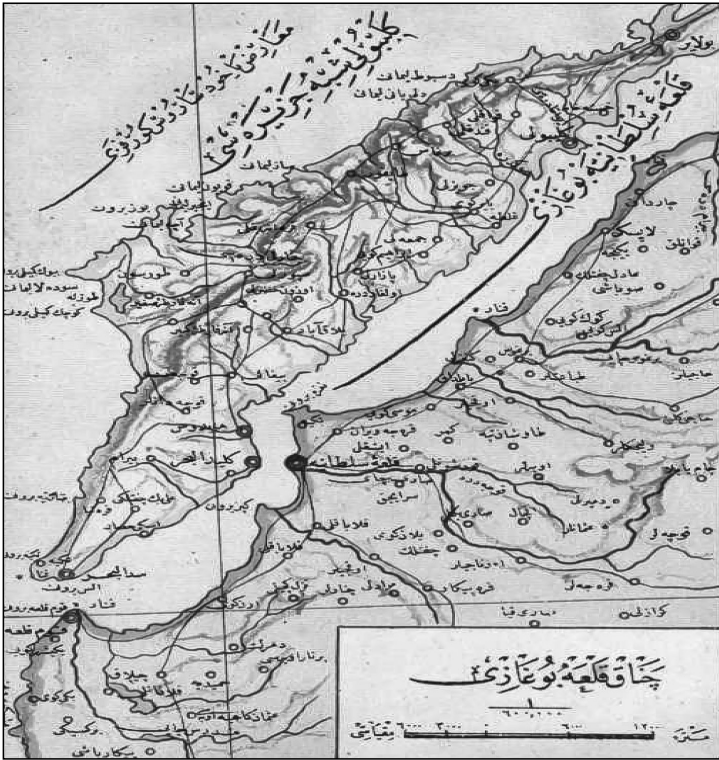
Sümbül Kokusu / Ahmet Hikmet Müftüoğlu	41
Mustafa'nın Hilesi / Fahri Celal Göktulga	48
Düşmana İpucu Veren Eşşekler / Fahri Celal Göktulga	54
Bir Çocuk: Aleko / Ömer Seyfettin	58
Müjde / Ömer Seyfettin	81
Çanakkale'den Sonra / Ömer Seyfettin	86

Mehmetçik / Reşad Nuri (Güntekin).....	94
İki Lalenin Hikâyesi / Hüseyin Râgıp.....	100
Burmalı Apolet / Kenan Hulusi (Koray).....	103
Işıldak'ın Rüyası / Halide Edip (Adivar).....	111
Kuzeyde-Güneyde İki Defada Dokuz Yara, Bir Kol / Emin Âli	119
Bir Azizlik / Âkil Koyuncu.....	128
Arıburnu'nda / Siraceddin	134
Ahmet Bin Hamud / Recâizade Ercüment Ekrem (Talu).....	140
Şehid Kızı / Arif Oruç	148
Anlamak İçin / Aziz Hüdâî	155
Mehmed Onbaşı / E[nis] T[ahsin].....	159
Son Tebessüm / Enis Tahsin	165
Demirel'in Çifte Avı / Aka Gündüz	170
Savaş Yarası / Muhittin Nalbantoğlu	176
Bedeli Çanakkale'de Ödenmiştir / İsmail Bilgin	195

ÖNSÖZ

Bazı sosyal, siyasî ve askerî olaylar, insanların yaşadıkları zamanı ve daha sonra da geleceği çeşitli şekilde etkilerler. Özellikle 20. yüzyılı büyük bir krizle başlatan olayın Birinci Dünya Savaşı olmasından yola çıkarak savaşların insanları ve ülkelerin kaderlerini ne yönde etkilediğini, bu etkinin nasıl olup da aşağı yukarı dünyanın tamamını tesiri altına aldığını görmek şaşırtıcı bir durum. Böyle kriz anlarında insan, hemen her zorluğa adapte olmaya çalışır. Bunun genelde maddî bir alışma süreci olduğu düşünülürse de asıl olan, ruhun buna nasıl cevap verdiği. Açlığa, susuzluğa, ölümlere karşı hayattaki her canlı kendine göre önlemler geliştirir. Ama insan hayatta kalma şartlarını bir şekilde düzene soktuktan sonra manevi anlamda boşluğa ve “moral çöküntü”sünün ağına düşmemek için de çabalar. Bu girdap, insanı içine çekmek ister; ama insan ona karşı direnir. İşte direnme odaklarından -temel işlevi bu olmasa da- birisi de edebiyattır. Edebiyatın insana verdiği bu güç, olumlu yönde kullanıldığında insan için bir enerji verici güç anlamına dönüşebilir. İşte bu ve bunun dışında daha pek çok etkenin de bileşimiyle edebiyat -ve onun arkadaşı olan tarihi unutmuyarak- bir toplumun genel anlamda profilini, geçmişlerini, acılarını ve geleceklerini inşa eden bir sürecin baş aktörlerinden biri olduğunu söyleyebiliriz.

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesinin etkilerini insanlarımız fazlasıyla yaşadı. Bir yanda savaşla boğuşan devlet, diğer yandan içerideki sefaletin etkilerini azaltacak girişimlerde de bulundu. Bu kriz zamanlarındaki direnç, ülkenin insan kalitesini az da olsa ortaya çıkardı. Dört bir tarafta cephelerde savaşan Osmanlı'nın kâh yenerek kâh yenilerek geçirdiği savaş yılları pek çok insanın hayatına mal oldu ve insanlar çeşitli sıkıntılar yaşadı. Buna rağmen devlet mekanizması eski ihtişamlı günleri gibi olmasa da ayakta kalma-ya çalıştı. Savaşta ülkenin belki çok büyük zaferler kazanacak gücü yoktu ama direnmeyi organize edebilen bir hükümet-

Çanakkale Boğazı'nı gösteren bir harita-kartpostal.

le var olmanın, yıkılmamanın önündeki engeller de ortadan kaldırılabiliyordu. Ülkedeki plansızlığın belki de en önemli sebebi, İttihat ve Terakki Hükümeti'ydi. Geçmişten tevarüs edilen bazı problemler, devrin şartlarının tesiriyle veya sebep her ne olursa olsun hükümete bir baskınla gelen İttihat ve Terakki; şartların zorlaması, kendi hırsları, müttefik dostlarının tazyiki ile ciddi plan ve program yapamadıklarından çöküşü görece de olsa hızlandırdılar.

İşte bu yıllarda, bir cephe, ülkenin can damarı oldu. Bu cephe aynı zamanda Rusya için de önemliydi. Müttefik orduları Çanakkale Boğazı'ndan geçerek "buğday sıkıntısı"na son vermek ve İttifak güçlerine karşı zor durumda olan Rusya'ya yardım etmek istiyorlardı. Başkente yakınlığı sebebiyle Çanakkale cephesi, hayatî önemdeydi. Çanakkale cephesindeki müdafaa o kadar etkili oldu ki daha sonra ortaya çıkacak olan Millî Mücadele'nin ruhu buradan alınacaktı. Gözünü kırpmadan vatan savunmasına katılan insanımız, acıyı da, zaferi de birlikte, bu cephede yaşadı. Yukarıda belirttiğim gibi edebiyat- burada doğal olarak onun bir şubesi olan hikâye- bu savaşta da moral ve propaganda gücünü kullanarak insanlara niçin direnmeleri gerektiğini bazen ciddi vurgulara ihtiyaç olmamasına rağmen tekrar hatırlattı. Bu hikâyeler de diğer edebî türlerle birlikte tekrar bir millet olmanın anlamları üzerinden geçerek onlara bir "rüyaya" sahip olmanın niçin değerli olduğunu tekrar ve tekrar vatan üzerinden anlattı. Bu yüzden Çanakkale Savaşları bizim geçmişimizde; fedâkarlığın, samimiyetin, geleceğe gönderilen hatıraların, bir gayeye adanmışlığın kısaca bizi biz yapan bütün maddi ve manevi değerlerin bir araya getirildiği bir "Kalp Kalesi" olarak tarihimizde ışıltılı bir yerdedir.

"Kalp Kalesi", Şeyh Galib'in o muhteşem eseri olan "Hüsn ü Aşk"tan bu yana çok zengin bir imge olarak bize sesleniyor. Bu tamlama bile Çanakkale Savaşları'ndan yansıyan bütün çarpıcı imgeleri içine alabilecek derinlikte. Konumuzla ilişkilendirerek kullandığımız bu imgenin sadece zihinle değil